

Talat Koçyiğit

(16 Ocak 1914-16 Ağustos 2010)

Hadis ilmi alanında ülkemizin yetiştirdiği ilk akademisyenlerden, kıymetli âlim, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Talât Koçyiğit, geçirdiği kalp krizi sonucu 18 Nisan 2011 Pazartesi günü vefat etti. Koçyiğit'in cenazesi 20 Nisan 2011 günü öğle namazını müteakiben Hacı Bayram Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Cebeci Asri Mezarlığı'na defnedildi.

3 Ağustos 1927 Uşak doğumlu olan ve çocukluk yıllarından itibaren baba ve dedesinin yakın ilgisi ve eğitimiyle yetişen Koçyiğit'in İslâmi ilimlere yönelik merakı, aile ortamının da etkisiyle küçük denebilecek yaşlarda başladı. İlk ve orta tahsilini Uşak'ta tamamlayan Koçyiğit, 1949 yılında Uşak Ülkü Lisesi'nden mezun olduktan sonra Ankara Tıp Fakültesi'ne müracaat etti. Başvuru yaptıktan bir müddet sonra bu fakülteye kabul edildiğini öğrenmesine rağmen Koçyiğit, aynı yaz Ankara Üniversitesi bünyesinde İlahiyat Fakültesi açıldığını haberini alınca Tıp Fakültesi'ne gitmekten vazgeçerek İlahiyat Fakültesi'ne kayıt yaptırdı. Koçyiğit böylece 1949 yılında eğitim-öğretime başlayan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin ilk öğrencileri arasında yerini aldı.

Koçyiğit, fakültede kendisini en çok etkileyen hocası olan Tayyib Okiç'in de teşvikiyle İlahiyat'taki ilk yıllarından itibaren yabancı dilini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmak suretiyle asistanlık için gerekli donanımı kazanmaya gayret etti. 1953'te, *Süyûti'nin Usûl-i Hadise Müteallik Eserlerinden Tedribu'r-Râvî* başlıklı lisans teziyle fakülteden mezun olan Koçyiğit, bir müddet sonra açılan asistanlık sınavını kazanarak Ankara İlahiyat Fakültesi'ndeki vazifesine başladı. İlahiyat Fakültesi'nin hadis sahasındaki ilk asistanı olan Koçyiğit, *Hadislerin Toplanması ve Yazı ile Tespiti* başlıklı doktora tezini 1957'de tamamladı. Nitekim Koçyiğit'in takip eden yıllarda yayımladığı çoğu eserinin temelinde bu doktora tezi bulunmaktadır. Türkiye'de hadis ilminin

temel konularını esaslı bir biçimde ele alan ilk akademisyen olarak tanınan Koçyiğit, kaleme aldığı eserlerle ülkemizde hadis alanındaki akademik çalışmalara öncülük etmiştir.

1957 yılında altı ay süre ile Bağdat'ta ve 1963 yılında iki yıl Tunus'ta bulunmak suretiyle araştırma ve çalışmalarına devam eden Koçyiğit, altmışlı yıllardan itibaren hadis usûlü ve hadis tarihi alanlarındaki eserlerini telife başladı. 1963 yılında İsmail Cerrahoğlu ile birlikte, Ahmed b. Hanbel'in, *Kitâbu'l-İlel ve ma'rifetu'r-ricâl* isimli eserini, hâlen Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Ayasofya nr. 3380) bulunan tek yazma nüshadan tetkik ederek neşre hazırladı. Hadis usûlü ile ilgili çalışmalarına bu ilme ait temel kâide ve kavramları etraflıca ele aldığı *Hadis Usûlü* (1967) isimli eseriyle devam eden Koçyiğit, 1971 yılında da İbn Hacer el-Askalanî'nin hadis usûlü ile ilgili en önemli eserlerinden olan *Nüzhetü'n-nazar fî tavzîhi Nuhbetil-fiker*'i Türkçeye tercüme etti. Ayrıca Koçyiğit'in hadis ilminin çeşitli şubelerine ait üç yüzü aşkın kavramı alfabetik sıraya göre incelediği *Hadis İstılahları* (1980) isimli eseri, hadis istılahlarını alfabetik olarak ihtiva eden ilk Türkçe eser olması bakımından önemlidir.

Doktora tezinin önsözünde hadislerin toplanması ve yazı ile tespiti konusunda yeterli malûmât bulamadığını ifade eden Koçyiğit, günümüze intikal etmiş en eski yazılı hadis vesikası olarak bilinen ve ilk defa Muhammed Hamîdullâh tarafından Şam ve Berlin'de birer nüshası bulunarak neşredilen *Hemmâm b. Münebbih Sahîfesi*'ni 1967 yılında Türkçeye tercüme etti. *Hadisçilerle Kelâmcılar Arasındaki Münakaşalar* adlı eserinde ise, hulefâ-i râşidin döneminden sonra başlayıp özellikle hicrî II. asırda şiddetlenen itikâdî tartışmalarda hadisçiler ve kelâmcılar arasındaki görüş ayrılıklarını, taraflara ait delillerle birlikte inceleyerek bu ihtilafların yol açtığı sosyal ve ilmî değişimlere değindi. Öte yandan hadis tarihinin ilk üç asrını en meşhur âlimler ve eserleriyle birlikte ele aldığı *Hadis Tarihi* (1977) adlı kitabı, yayımlandığı günden beri ülkemizde bu alanının önde gelen müellefâtı arasında zikredildi.

Telif faaliyetlerine devam eden Koçyiğit, *Hadislerin Işığında İman İbadet Ahlak* (1974) ve *Hadis-i Şerif Külliyyâtı* (1983) isimli eserlerinde çeşitli hadis kaynaklarından derlediği hadisleri günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ve anlaşılır bir üslûpla açıkladı. Hocamızın bu eserleri dışında *Kur'ân ve Sünnette Rû'yet Meselesi* ve *İslâmî Davetin Mahiyeti ve Hz. Peygamber'in Hutbeleri* isimli kitapları, *İslâm Teşrii Tarihi* (Abdulvehhâb Hallâf'ın *Târîhu Teşrii'l-İslâmî* adlı eserinden) ve *Ashâb-ı Kehf* (Tevfik el-Hakîm'in *Ehlü'l-Kehf* adlı eserinden) isimleriyle yayımlanan iki tercümesi, ortaokul tedrisâtında okutulan birkaç *Din Bilgisi kitabı* ve *Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Meâlî* ismiyle yayımlanan bir meal çalışması bulunmaktadır. Ayrıca kendisinin, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*'nde farklı tarihlerde yayımlanan yedi ayrı makalesi Makaleler ismiyle 2009 yılında neşredilmiştir.

1967 yılında doğent, 1975 yılında ise profesör olan ve 1982–1985 yılları arasında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde dekanlık vazifesinde bulunan Koçyiğit; 1994'te emekli oldu. Emekliliğinden sonra ilk cildini 1984 yılında İsmail Cerrahoğlu ile birlikte hazırladıkları Kur'ân-ı Kerîm tefsirini tamamlamakla meşgul olan Koçyiğit, bu eseri de vefatından kısa bir süre önce on cilt hâlinde yayıma hazırladı.

Koçyiğit, Ehl-i sünnet çizgisinden ayrılmayan samimi bir Müslüman, çalışkan ve mütevazı bir akademisyen, derslerine ve vazifesine bağlı bir hoca olarak tanınmaktadır. Sakin ve sessiz bir yapıya sahip bulunmakla beraber, dinî meseleler hususunda fevkalâde hassas davrandığı ve tasvip etmediğı bir durumla karşılaştığında tepki göstermekten çekinmediğı bilinmektedir. Ömrünü hadis ilmine hizmetle geçiren, eserleriyle olduğı kadar yetiştirdiğı kıymetli akademisyenlerle de ilim dünyasına büyük bir miras bırakan hocamıza Cenâb-ı Hak rahmet eylesin.

Betül YILMAZ ÖRNEK

MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hadis, İSTANBUL